

7. Лист Державної фіскальної служби України від 16.01.2015 № 722/5/99-99-19-01-01-16 «Про особливості встановлення ставок з місцевих податків та зборів».

Святаш С. В.

аспірант,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ПОДАТКОВЕ РАХІВНИЦТВО ЯК ОКРЕМА СИСТЕМА ОБЛІКУ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Взаємовідносини між бухгалтерським обліком та оподаткуванням не досягають усіх поставлених цілей в сфері оподаткування та несуть значні витрати для суб'єктів господарювання. Тому, значна увага приділялася дослідженню відповідності бухгалтерського обліку податковому рахівництву, окремо досліджувалися питання ефективності управління податками. Завдяки власній податковій системі у нашій державі сформувалася система податкового рахівництва, яка виконує функцію обліку та акумулювання інформації про фінансово-господарський стан платників податків з метою формування необхідної інформаційної бази для розрахунків податкових зобов'язань, своєчасну сплату податків до бюджету, контролю таких грошових потоків тощо. Звідси випливає, що питання поліпшення податкового обліку в розрізі підвищення ефективності прийняття управлінських рішень в сфері оподаткування є дуже важливим.

Податкове рахівництво (tax accounting) являє собою інформаційну систему, що охоплює процес обліку, накопичення, обробки та передачі інформації, необхідної для розрахунку та стягнення податків. Звіти, що готуються системою податкового рахівництва компанії, потрібні державним та місцевим органам влади для виконання їхньої фіскальної функції. Державна та місцева законодавча й виконавча влада розробляють і затверджують закони та підзаконні акти щодо видів податків, порядку їх розрахунку, форм податкової звітності та правил їх заповнення. Базуючись на даних бухгалтерського обліку та вимогах податкового законодавства, підрозділ податкового рахівництва компанії здійснює по кожному податку розрахунок об'єкту оподаткування та суми податку, заповнюючи відповідну податкову звітність (податкові декларації). Облікова політика у фінансовому та управлінському рахівництві дещо відрізняється від тієї, що прийнята у податковому рахівництві, оскільки мета цих систем рахівництва різна. Наприклад, теорія та практика західних країн свідчать, що амортизація одних і тих же об'єктів (будівлі та обладнання) у фінансовому та управлінському рахівництві може відрізнятися від податкового рахівництва [1, с. 122-123].

Поняття «податкове рахівництво» науковці розглядають у вузькому та широкому розумінні. Виникнення податкового обліку в історичному аспекті

обґрунтовується різним призначенням податкової, статистичної і фінансової звітності [2, с. 12].

Отже, у вузькому розумінні, податковий облік можемо визначити як спеціалізовану систему, яка застосовується виключно у випадках, коли бухгалтерський фінансовий облік не можна застосувати для розрахунку складових податків. Такий підхід дозволяє виділити податковий облік «у чистому вигляді» як самостійну і незалежну систему фінансових відносин [3, с. 95]. У широкому розумінні – податкове рахівництво об'єднує процес фіксації майна платника податку, здійснювані ним господарські операції, їх результати для обрахування суми податку, яка підлягає сплаті до бюджету, а також аналіз отриманої інформації, що виходить за рамки функцій класичного обліку та дає більше інформаційної бази для подальшого прийняття рішень на самому підприємстві чи контролюючими державними органами.

Безпосереднє покладання на систему бухгалтерського обліку функцій, пов'язаних з вирахуванням податків і зборів з початком реформ, все-таки не відповідало цілям і завданням бухгалтерського обліку як такого. Крім того, у ряді випадків стала чітко проглядатися тенденція розростання протиріч між податковими розрахунками і бухгалтерським обліком. Традиційна уява про оподатковування як про різновид бухгалтерської справи перестало відповідати фактичному стану речей. З одного боку, це було викликано тим, що вдосконалювання системи оподатковування неминуче призвело до ускладнення розрахунків деяких видів податків. З іншого боку, зміна системи суспільних відносин і цивільно-правового середовища вимагала адекватної трансформації бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік повинен був забезпечувати інформацією набагато ширше коло користувачів. Таким чином, на розвиток бухгалтерського обліку, крім господарської діяльності, істотно починає впливати податкова система [4, с. 160].

Підприємство завжди прагне до зменшення витрат на ведення обліку, а тому організацію та ведення податкового рахівництва у можливих випадках приєднують до бухгалтерського обліку. Проте, ведення податкового обліку ускладнюється через численні особливості системи оподаткування суб'єктів господарювання України (специфічні методи і прийоми обчислення податків і зборів (обов'язкових платежів)), а відтак потребує постійного удосконалення та глибшого дослідження.

Так, міжнародний досвід свідчить про поділ країн світу на дві групи щодо питання взаємозв'язку бухгалтерського та податкового обліків: перша група трансформує статті бухгалтерського обліку за податковими нормами, друга група вирізняється паралельним співіснуванням бухгалтерського обліку та обліку за податковим законодавством. Можна сказати, що в Україні податковий облік (податкове рахівництво) є підсистемою бухгалтерського обліку, що відповідно до встановлених законодавчо правил формує інформаційну базу про нарахування та сплату податків і зборів відповідним державним органам, які здійснюють контроль за правильністю, своєчасністю та повнотою нарахування а також сплати податків і зборів.

О. І. Малишкін [5], В. В. Сопко, Н. М. Малюга, М. М. Коцупатрий [2] та інші вважають за необхідне навести визначення терміну «податковий облік» в

Податковому кодексі України. Одночасно в Законі про бухгалтерський облік та фінансову звітність слід зазначити, що термін розуміється у значенні, наведеному в ПКУ [5, с. 42]. Це дозволить розмежувати відповідальність обліковців за різного роду інформацію та більш ефективно виконання їх функцій, а відтак і підвищить якість системи податкового менеджменту через якісне покращення інформаційної бази, на якій і формуються рішення платників податків та податкових державних органів.

Останнім часом система обліку зазнавала численних змін, зокрема була виділена підсистема бухгалтерського обліку – податкове рахівництво, однак вона не змогла в теоретичному та практичному напрямках повністю реалізувати комплекс завдань, які пов'язані із нарахуванням та сплатою податків, а тому даний вид обліку потрібно обґрунтовано виділити в окрему самостійну галузь, яка б регламентувалася законодавчо та мала чітко визначену методику визначення і нарахування податків і зборів та методи формування податкової звітності. Формування податкового рахівництва забезпечить чітке розуміння користувачами послідовності облікових процесів, мету обліку, якісне та прозоре формування звітності.

Спрощення ведення податкового обліку, формування необхідної інформації для прийняття управлінських рішень, забезпечення зменшення затрат людських ресурсів платника податків та зборів і визначення за єдиною методикою достовірні фінансові та податкові результати – беззаперечні чинники успішної господарської діяльності платника податків, а відтак і побудови ефективного державного менеджменту в сфері оподаткування. Отже, податкове рахівництво потребує постійного удосконалення та, в першу чергу, його законодавчого закріплення.

Список використаних джерел:

1. Рязанова Н. С. Інформаційне забезпечення в системі корпоративних фінансів / Н. С. Рязанова // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана»; відпов. ред. А. М. Мороз. – Київ: КНЕУ, 2006. – Вип. 9. – С. 118–124.
2. Коцупатрий М. М. Податковий облік і звітність: Навч. посіб. / М. М. Коцупатрий, Є. І. Ковач, В. В. Мельничук. – Київ: КНЕУ, 2006. – 312 с.
3. Бордова Т. В. Теория и методология формирования системы управленческого учета для целей налогообложения. Дисс. доктора екон. наук, – Орел, 2008.
4. Шовкопляс Т. С. Гармонізація податкового рахівництва і бухгалтерського обліку – основна мета облікової політики суб'єкта економіки / Т. С. Шовкопляс. // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2013. – № 4. – С. 159–163.
5. Малишкін О. І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика: навчально-практичний посібник / О. І. Малишкін – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 376 с.